

Kapitola 1: Základní právní předpisy

Témata:

- 1) Právní osobnost
- 2) Právnícká a fyzická osoba
- 3) Výpůjčka a nájem
- 4) Práva dítěte
- 5) Ochrana osobnosti
- 6) Odpovědnost za škodu
- 7) Ochrana osobních údajů
- 8) Hmotná odpovědnost
- 9) Svěřené předměty
- 10) Pojištění

Co je právo a kde ho najdeme

Právem rozumíme určitý soubor obecně závazných pravidel chování (právních norem) státem stanovených a vynutitelných.

Důležité pro nás je členění podle jejich právní síly:

Právní předpisy se dají členit např. podle právní síly. Můžeme si představit pyramidu, kde na vrcholu je Ústava, Listina základních práv a svobod a ústavní zákony, které mají nejvyšší právní sílu, pod nimi jsou obyčejné zákony a nejnižší jsou tzv. podzákoné právní předpisy (nařízení vlády, vyhlášky ministerstev, nařízení a vyhlášky obcí a krajů). Rozlišování dle právní síly je důležité z toho důvodu, že předpis nižší právní síly nemůže být v rozporu s předpisem vyšší právní síly. Tzn., že zákon nemůže říkat něco jiného než je v Ústavě, stejně tak obec nemůže vydat vyhlášku, která by byla v rozporu se zákonem, natož s Ústavou.

- ▼ Normy o nejvyšší právní síle: ústava a ústavní zákony, po nich následují,
- ▼ běžné zákony vydávané parlamentem, dále pak,
- ▼ nařízení vlády a vyhlášky ministerstev, a konečně,
- ▼ vyhlášky obcí a krajů.

Všichni, kdo působí v různých občanských sdruženích zabývajících se prací s dětmi, musí denně řešit celou řadu jednoduchých nebo složitějších právních situací, s nimiž si ne vždy víme rady. V následující kapitole stručně popisujeme základní problémy, se kterými se můžete setkat v klubovně, venku nebo na táboře. I při práci s dětmi totiž platí, že „neznalost zákona neomlouvá“.

Téma pro lepší přehlednost dělíme do dvou částí – základní právní předpisy a ochrana přírody; lesní zákon.

Pozn: NOZ = zkratka pro nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.

1 PRÁVNÍ OSOBNOST

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!

§15 NOZ

(1) Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.

§16 NOZ

Právní osobnosti ani svéprávnosti se nikdo nemůže vzdát ani zčásti; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

§23 NOZ

Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.

Každá fyzická osoba (=každý člověk) má právní osobnost neboli je způsobilá mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§ 15 odst. 1). Jde o jedno ze základních lidských práv. Důsledkem toho je, že právní osobnost náleží každému, bez zřetele na pohlaví, rasu, barvu pleti, původ, smýšlení, majetkové poměry nebo jiné postavení. Z toho důvodu občanský zákoník neztotožňuje fyzické osoby s občany a nerozlišuje mezi českými státními občany a cizími státními příslušníky; zvláštní zákony se však mohou v určitých případech postavení cizího státního příslušníka dotknout. Nikomu ji nelze omezit, natož jí někoho zbavit (člověk se jí nemůže zbavit ani sám, dobrovolně). Zákon stanoví jen **meze** uplatňování přirozených práv člověka a **způsob jejich ochrany**. Občanský zákoník z roku 2012 tuto myšlenku zdůrazňuje výslovným ustanovením (§ 16), podle kterého právní osobnosti se nikdo nemůže vzdát ani zčásti; pokud by tak přesto učinil, nepřihlíží se k tomu, půjde jen o zdánlivé právní jednání.

VZNIK PRÁVNÍ OSOBNOSTI

Právní osobnost fyzické osoby vzniká narozením. V § 25¹ se právní osobnost přiznává v plném rozsahu také plodu v lůně mateřském, pokud se dítě narodí živé (tzv. nasciturus). Tato úprava má význam zejména v oblasti majetkové, jako např. při dědění, kdy plod v lůně mateřském má postavení zákonného dědice, stejně jako děti již narozené. Již plod v lůně mateřském lze také obdarovat.

ZÁNİK PRÁVNÍ OSOBNOSTI

Právní osobnost člověka zaniká jeho smrtí. Okamžik smrti určí v případě potřeby soud, opíraje se o znalecké závěry lékařů. Vychází se přitom z vědecky uznaných kritérií smrti. Jedná se o stav, kdy u člověka dochází k nezvratným (ireverzibilním) změnám mozku, při

¹ Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

nichž nastává selhání funkce a zánik center, která řídí krevní oběh a dýchání (hovoří se též o smrti mozku jako orgánu řídicího funkce celého lidského organismu).

Smrt člověka je zásadně **třeba dokázat** (důkaz smrti; typicky prokázání smrti veřejnou listinou tj. úmrtním listem). V některých situacích to však možné není, proto jsou pro takové případy stanovena zvláštní pravidla o nevědění, domněnce smrti a o prohlášení za mrtvého.

Smrtí člověka některá jeho práva a povinnosti zanikají, jiná práva a povinnosti – a to většina – přecházejí děděním na dědice, popřípadě odumrtí na stát.

Svéprávnost

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!

§15 NOZ

(2) Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

§ 30 NOZ

(1) Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.

(2) Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Právní jednání (dříve právní úkon)

§ 545

Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

§ 546

Právně lze jednat konáním nebo opomenutím; může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednáající osoba chtěla projevit.

§ 547

Právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.

Příkladem právního jednání je uzavření smlouvy, koupě žvýkačky v obchodě, výpověď atd.

Svěprávnost vzniká **postupně** podle stavu psychické vyspělosti fyzické osoby danou jak rozumovou (intelektuální, rozpoznávací, předvídací) složkou, tak složkou volní (určovací). Plně svéprávným se člověk stává na základě některé ze tří následujících skutečností.

- 1) Nejčastěji se plně svéprávnosti nabude **zletilostí**, tj. dovršením osmnáctého roku věku. V dalších situacích jde o nabytí plně svéprávnosti fyzické osoby ještě před nabytím zletilosti, tj. ještě před dovršením jejího osmnáctého roku věku.
- 2) Nabytí plně svéprávnosti **uzavřením manželství**. Do doby, než tato osoba dovrší osmnáctý rok věku a stane se zletilou, půjde o plně svéprávného nezletilého.

- 3) K nabytí plné svéprávnosti může dojít na základě rozhodnutí soudu, tj. **přiznáním svéprávnosti**. Také osoba, které byla plná svéprávnost přiznána rozhodnutím soudu, bude zletilou teprve ode dne, kdy dovrší osmnáctý rok věku. Do té doby půjde o plně svéprávného nezletilého.
- *Sedmnáctiletý Petr má už rok vlastní zaměstnání, nastěhoval se do vlastního bytu, na rodičích není hmotně závislý. Podle dosavadní úpravy ho rodiče musí zastoupit při uzavírání různých smluv (např. o odběru elektřiny, plynu apod.). Prokáže-li Petr, že je dostatečně vyspělý, aby si své záležitosti zařizoval sám, bude mu podle nového občanského zákoníku přiznána svéprávnost a jeho vůle v jeho soukromých věcech nebude podmiňována souhlasem rodičů.*

Důležité je tedy si uvědomit, že svéprávnosti se nabývá POSTUPNĚ a v plném rozsahu ji mají fyzické osoby typicky od 18 let. Koupě žvýkačky v obchodě je právní jednání, je to kupní smlouva a to zvládne i malé dítě. Naopak uzavřít nájemní smlouvu již vyžaduje plnou způsobilost k právním úkonům.

Plnou svéprávnost nemají:

- a) přímo ze zákona v důsledku nedostatku věku nezletilci (pokud jim ovšem nebyla plná svéprávnost přiznána soudem, § 31 ve spojení s § 581);
- b) zletilé fyzické osoby, jejichž svéprávnost byla omezena rozhodnutím soudu (§ 55 a násl.; občanský zákoník z roku 1964 upravoval též zbavení způsobilosti k právním úkonům, občanský zákoník z roku 2012 však tento institut nepřejal).

Nezletilí a svéprávnost

Dosavadní i nová úprava vychází z pojetí, že se osobnost nezletilých rozvíjí postupně a že se v návaznosti na to rozvíjí i jejich svéprávnost (osmiletý si může sám koupit lístek do kina, ale ne jízdní kolo; patnáctiletý si může sám koupit jízdní kolo, ale ne dům). Nově se navrhuje posílit jistotu třetích osob v závislosti na souhlas zákonného zástupce.

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!

§ 31 NOZ

Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.

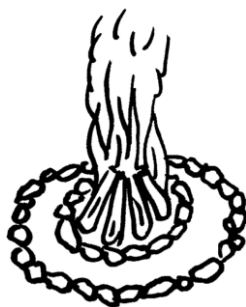
§ 36 NOZ

Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, není nikdy, bez ohledu na obsah ostatních ustanovení, způsobilý jednat samostatně v těch záležitostech, k nimž by i jeho zákonný zástupce potřeboval přivolení soudu.

Ustanovení § 31 bere v úvahu postupné rozvíjení způsobilosti dospívajícího člověka k právnímu jednání v návaznosti na vývoj jeho rozumových a volních schopností v závislosti na jeho věku od stupně, kdy způsobilý k právnímu jednání vůbec není, až do stupně blížícího se svéprávnosti téměř úplně; plná svéprávnost se však nabývá až zletilostí.

Platné občanské právo zvolilo takový přístup, že nezletilý je v závislosti na rozpoznávací a určovací schopnosti k právnímu jednání buď neschopen vůbec, anebo je k němu schopen zčásti. Nezletilý může v závislosti na stupni psychické vyspělosti činit taková právní jednání, jejichž právní následky je s to pro sebe posoudit. V podstatě jde o schopnost nezletilého vytvořit si vlastní názor, projevit jej, jakož i o schopnost posoudit dosah vlastního jednání. Tak např. novorozenec nebude svéprávný vůbec, osmileté dítě již bude zpravidla chápat význam darování či koupě a prodeje (zde však bude třeba vždy posoudit i další konkrétní

okolnosti, především předmět koupě, kupní cenu, složitost ujednání ve smlouvě atd.), nebude však již zpravidla chápat např. význam cenných papírů.

Obvyklým kritériem pro posouzení, zda je nezletilý způsobilý k určitému právnímu úkonu, je model průměrného nezletilého daného věku. Stačí tedy zvážit, jestli konkrétní právní úkon zpravidla odpovídá rozumové a volní vyspělosti nezletilých tohoto věku.

Zároveň platí, že učiní-li nezletilý právní úkon, k němuž není způsobilý, jedná se o právní úkon absolutně neplatný § 581 odst. 1 NOZ), takže ani dodatečný souhlas zákonného zástupce nemůže tuto neplatnost zhojit (zákonný zástupce může nanejvýš platně učinit právní úkon nový, třeba i se stejným obsahem).

Tam, kde způsobilost nezletilého k učinění právního úkonu není dána, jedná za něj jeho zákonný zástupce, resp. zástupci. Těmi mohou být rodiče, osvojitelé, poručník, opatrovník, pěstoun či pěstouni. V běžných záležitostech přitom postačí jednání jednoho ze zákonných zástupců, v podstatných záležitostech je nutné souhlasné stanovisko obou. Nedohodnou-li se vzájemně, rozhodne za ně soud.

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!

NOZ zavádí nová pravidla pro právní jednání ve vztahu k třetím osobám:

§32 NOZ

- (1) Udělil-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět.
- (2) Je-li zákonných zástupců více, postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli alespoň jeden z nich. Jedná-li však vůči další osobě více zástupců společně a odporují-li si, nepřihlíží se k projevu žádného z nich.

Zákonný zástupce může nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, udělit souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu (§ 32). Vychází se z myšlenky, že psychickou vyspělost nezletilého znají nejlépe jeho zákonní zástupci (zpravidla rodiče). Souhlasí-li tedy zákonný zástupce, aby nezletilý učinil nějaké konkrétní právní jednání, stanoví se, že nezletilý je schopen v mezích uděleného souhlasu sám právně jednat. Nezbytnou podmínkou ovšem je, že se jedná o souhlas k právnímu jednání ve shodě se zvyklostmi soukromého života a že takové jednání není nezletilému zákonem výslovně zakázáno (srov. např. na straně jedné udělení souhlasu zákonného zástupce k tomu, aby si nezletilý zakoupil jízdní kolo, jehož cena několikanásobně přesahuje cenu standardních jízdních kol, a na straně druhé souhlas zákonného zástupce s tím, že si nezletilý zakoupí alkohol). Udělený souhlas zákonného zástupce může být později omezen, nebo vzat zpět. To ovšem již nemůže mít vliv na platnost právních jednání, která nezletilý na základě souhlasu učinil.

- Matka přivede do obchodu s elektronikou dvanáctiletého syna, dá mu svoji peněženku a řekne: „Ať si koupí, co chce,“ a odejde ke kadeřníkovi. Syn si koupí kredit do telefonu za 400 Kč. Nebude již možné namítat neplatnost smlouvy z toho důvodu, že nezletilý neměl souhlas ke koupi určité věci, nebo že chyběl souhlas jeho otce.

Zatímco ze znění § 32 odst. 1 plyne, že zákonný zástupce uděluje souhlas samotnému nezletilému, ze znění § 32 odst. 2 plyne, že zákonný zástupce má vůli projevit vůči osobě, s níž bude nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, právně jednat. Zákonný zástupce musí v těchto případech dát najevo třetí osobě, že souhlasí s tím, aby s ní nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, určitým způsobem právně jednal.

Od této problematiky je nutno odlišit situaci, kdy rodiče rozhodují o záležitosti dítěte. Zde platí obecná zásada, že rodiče jednají ve vzájemné shodě. Hrozí-li však při rozhodování o záležitosti dítěte nebezpečí z prodlení, může jeden z rodičů rozhodnout nebo dát přivolení sám a druhého rodiče o tom musí neprodleně informovat (srov. § 876).

Deliktní způsobilost (způsobilost k protiprávnímu jednání)

Jako ze základního pravidla pro stanovení vzniku a rozsahu deliktní způsobilosti lze vyjít z obsahu § 24 ve spojení s § 2922. Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li zároveň po psychické stránce s to své jednání posoudit a zároveň je ovládnout. Tento závěr o odpovědnosti platí i tehdy, pokud se člověk přivede ze své viny (přesněji: ze svého zavinění) do stavu, v němž by jinak pro psychické nedostatky za toto své protiprávní jednání odpověden nebyl, a v tomto stavu svým jednáním způsobí újmu (majetkovou či nemajetkovou) jinému. **Každý tedy odpovídá za své protiprávní jednání, které má za následek újmu, podle míry své vlastní svéprávnosti, tj. schopnosti posoudit své jednání i jeho následky a zároveň toto své jednání ovládnout.** Z toho vyplývá, že v plném rozsahu se deliktní způsobilosti nabývá okamžikem, kdy se nabývá v plném rozsahu svéprávnosti. V případě nezletilých, kteří nenabyl plné svéprávnosti, a zletilých osob, které jsou stíženy duševní poruchou, je třeba vždy v každém konkrétním případě posoudit, zda tyto osoby byly způsobilé ovládnout své jednání a posoudit jeho následky neboli zda v okamžiku protiprávního jednání měly schopnost rozpoznávací a zároveň určovací.

Zamyšlení

Sedmiletý Emil Kropáček a patnáctiletý Franta Handl se na táboře domluví, že Emil Frantovi prodá svůj dotykový mobilní telefon za 500 Kč, protože mu už došly peníze od rodičů, které dostal na tábor jako kapesné.

Určete, zda Emil i Franta

- 1) mají právní osobnost, zdůvodněte
- 2) jsou svéprávní a proč
- 3) posuďte, zda je toto právní jednání platné či neplatné a proč

2 PRÁVNICKÁ A FYZICKÁ OSOBA

Právnícká osoba

Na rozdíl od člověka s jeho přirozenými právy jsou právnícké osoby umělé útvary, které vytváří právo, aby sloužily zájmům lidí. Od toho se odvozuje i odlišné právní postavení fyzických a právníckých osob. Právnícké osoby slouží buď soukromým zájmům (např. běžná obchodní banka), anebo zájmu veřejnému (např. Česká národní banka). Nejdůležitějším znakem právníckých osob je jejich právní osobnost – subjektivita. Ta je v § 15 odst. 1 definována jako "způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti".

Ustanovení nového občanského zákoníku rozlišují tři typy právníckých osob:

- ▼ **korporace** (typicky spolky-dříve občanská sdružení, obchodní společnosti, družstva, útvary územní samosprávy...)
- ▼ **fundace** (nadace, fondy)
- ▼ **ústavy** (nemocnice, školy, muzea, vědecké instituce a různá kulturní zařízení)

Způsobilost právně jednat nabývají právnícké osoby (soukromého práva) dnem zápisu do veřejného rejstříku (např. obchodní rejstřík).

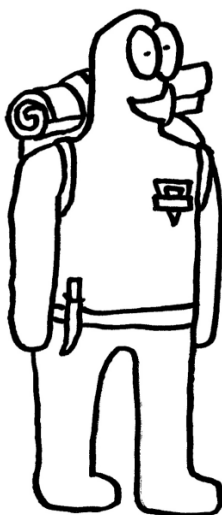
Na rozdíl od fyzických osob nemohou právnícké osoby jednat samy svými vlastními činy, musí za ně jednat příslušné fyzické osoby. Toto jednání NOZ důsledně označuje jako **zastoupení**.

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!

§ 161 NOZ

Kdo právníckou osobu zastupuje, dá najevo, co ho k tomu opravňuje, neplyne-li to již z okolností. Kdo za právníckou osobu podepisuje, připojí k jejímu názvu svůj podpis, popřípadě i údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení.

Za právníckou osobu jednájí jako zákonní zástupci především její statutární orgány, popř. jejich členové. Za právníckou osobu dále jednájí její zaměstnanci nebo členové v rozsahu, který odpovídá jejich zařazení nebo funkci (§ 166). Právnícká osoba však může využít i smluvního zastoupení – přičemž rozsah zástupčího oprávnění musí být uveden ve smlouvě i v plné moci.

Vedoucí oddílu nepochybně může jakožto člen spolku (na základě § 3045 **NOZ** došlo k 1. lednu 2014 k přeměně dosavadních občanských sdružení na spolky ze zákona) vystupovat v méně závažných právních jednáních, která přímo souvisí s činností oddílu (např. nakoupit odměny za hru). Nemůže však uzavírat např. nájemní nebo kupní smlouvu, pouze v případě, kdy je k tomu organizací pověřen a má plnou moc.

Fyzická osoba

Fyzické osoby jsou lidé. Důvod, proč zejména právo užívá tento pojem je, že musíme rozlišovat mezi lidmi a jinými subjekty, tedy právníckými osobami, které právo uznává jako samostatné subjekty.

Shrnutí

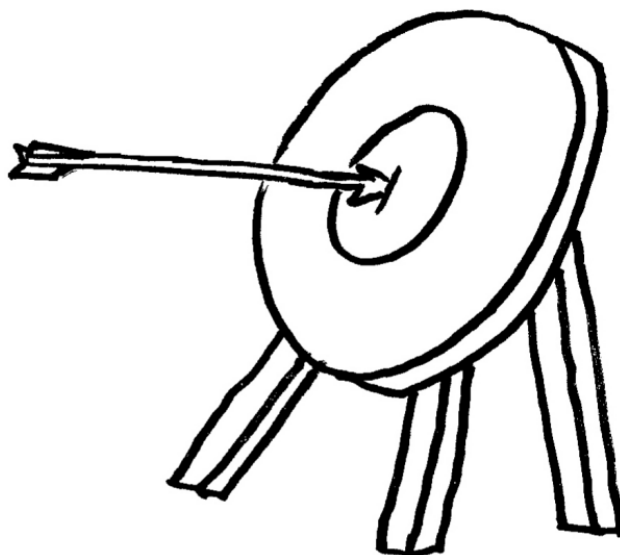
Chceme-li s někým uzavřít smlouvu nebo vstupujeme-li s někým do jakéhokoli právního jednání, musíme si vždy ujasnit, s kým vůbec jednáme a zda je dotýčný svéprávný, pokud jde o fyzickou osobu. U právníckých osob musíme vždy zjistit, zda má osoba, která s námi jedná, pravomoc zastupovat daný subjekt. U spolků najdeme tuto informaci ve stanovách nebo v rejstřík NNO Ministerstva vnitra ČR (pozor – není příliš důvěryhodný), u obchodních společností ve výpisu z obchodního rejstříku.

3 VÝPŮJČKA A NÁJEM

Výpůjčka není zápůjčka ani výprosa

Výpůjčka není zápůjčka. Zápůjčka (§2390) se týká věcí určených podle druhu (jde nejčastěji o peníze, ale také třeba o obilí, cihly atd.). Vracíte stejné množství, ale nemusíte vrátit ty konkrétní, které jste od vlastníka převzali. Smlouva o zápůjčce může být úplatná (např. sjednán úrok).

V případě výpůjčky vracíme tutéž věc, kterou jsme si půjčili (např. sportovní vybavení), která nám byla svěřena do dočasného bezplatného užívání. Pokud není sjednána doba ani účel, ke kterému se má věc užívat, jedná se o **výprosu**. Nevýhodou výprosy je to, že půjčitel může požadovat vrácení věci podle libosti.

Nájemní smlouva

Smlouva o výpůjčce nebo nájmu nemá předepsanou písemnou formu, ale vždy je lepší mít ústní dohodu na papíře.

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb.!!!**Nový občanský zákoník ruší zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor (č. 116/1990 Sb.)**

a upravuje nájem prostoru sloužícího podnikání jako jeden ze zvláštních typů nájmu. (NOZ také opouští termín nebytový prostor a místo něj nově definuje prostor sloužící podnikání. Prostorem sloužícím podnikání rozumíme prostor nebo místnost, který je pronajat za účelem provozování podnikatelské činnosti a slouží-li pak tyto alespoň převážně podnikání, bez ohledu na to, je-li tento účel vyjádřen v nájemní smlouvě.)

§ 2302

(2) Jedná-li se o nájem prostoru nebo místnosti, jehož účelem není ani bydlení, ani provozování podnikatelské činnosti ve smyslu odstavce 1, použijí se obecná ustanovení o nájmu.

4 PRÁVA DÍTĚTE

Úmluva o právech dítěte

Postavení dítěte (či obecně dětí a mládeže, nebo alespoň jejich ochrana) není v České republice upraveno žádnou zvláštní normou (zákonem či vyhláškou). Proto má při uplatňování právních norem přednost norma mezinárodní, tedy Úmluva o právech dítěte, která u nás vstoupila v platnost 6. února 1991.

Je důležité obsah úmluvy znát, uvědomovat si práva dítěte a při každé příležitosti s nimi děti seznamovat. Samozřejmostí také je v případě porušování dětských práv tato práva obhajovat.

Pojmy „dítě“ a „mládež“

Pojem dítě může mít v různých kontextech různý obsah:

- ▼ V občanském a rodinném právu se slovem „dítě“ rozumí celoživotní rodinný poměr vůči rodičům. Dítětem svých rodičů je každý i v dospělosti, až do své smrti. V jiných případech je nutno použít spojení jako např. „nezletilé dítě“, „nezaopatřené dítě“ nebo „dítě mladší 15 let“.
- ▼ V mezinárodních smlouvách o lidských právech jako je např. Úmluva o právech dítěte se jako dítě označuje osoba mladší 18 let.
- ▼ V případě zotavovacích akcí a jiných podobných akcí pro děti se vychází z § 8 zákona 258/2000 Sb., kde jsou tyto akce definovány počtem dětí do 15 let.

Pojem „mládež“ není přesně vymezen. V užším významu může znamenat mladistvé (15–18 let). Pro účely některých slev a výhod včetně státního zaopatření studentů atd. se za horní věkovou hranici považuje nejčastěji 26 let (§ 11 zákona 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, však v souvislosti s touto hranicí používá termínu „nezaopatřené dítě“, nikoliv jako „mládež“), někdy se mládeží rozumí i lidé do věku kolem 30 nebo 35 let. Z pedagogického hlediska jsou mládeží především ti, kdo se připravují na budoucí povolání, na založení rodiny nebo na jiné životní úkoly a kdo jsou způsobilí nechat na sebe někoho výchovně působit.

Zamyšlení

V mezinárodních smlouvách o lidských právech jako je např.

Úmluva o právech dítěte pojmem dítě chápeme:

- a) osobu mladší 18 let
- b) celoživotní rodinný poměr vůči rodičům
- c) podle § 8 zákona 258/2000 Sb., tedy jako osobu do 15 let

5 OCHRANA OSOBNOSTI

Právní předpisy, vymezení předmětu všeobecných osobnostních práv

Právo na ochranu osobnosti je široký a různorodý soubor dílčích práv, která poskytují fyzické osobě soukromoprávní ochranu osobnostních práv, tzn. nemajetkových práv souvisejících s její osobní svobodou, tělesnou integritou, soukromím, rodinným životem, ctí, důstojností a postavením ve společnosti.

V českém právním řádu je ochrana osobnosti zakotvena v čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Toto ustanovení je provedeno řadou dílčích zákonů, zejména pak ustanovením § 81 a násl. NOZ, která postulují obecné právo na ochranu osobnosti a stanoví soukromoprávní sankce za jeho porušení a v § 21 a násl., zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Ochrana řady osobnostních práv je poskytována rovněž na základě mezinárodních úmluv, např. Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Základním rysem ochrany osobnostních práv fyzické osoby je skutečnost, že zásah do těchto práv je možný pouze se svolením dotčené fyzické osoby

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb!!!

§ 81 NOZ

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Jednotlivé chráněné hodnoty osobnosti člověka:

- **Duševní a tělesná integrita člověka** – nedotknutelnost člověka. Jde o ochranu života a zdraví člověka, jakož i o ochranu lidského těla.
§ 95 Nezletilý, který není plně svéprávný, může v obvyklých záležitostech udělit souhlas k zákroku na svém těle také sám, je-li to přiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku a jedná-li se o zákrok nezanechávající trvalé nebo závažné následky.
- **Podoba a soukromí**
§ 84
Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením.
§ 85
(1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením.
(2) Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.
- **Jméno člověka**
- **Pseudonym**
- **Příznivé životní prostředí.**
- **jiné předměty práva na ochranu osobnosti, v občanském zákoníku výslovně neuvedené** (např., osobní tajemství, listovní tajemství, hlas, životopisné a jiné osobní údaje, dobré jméno, profesní, obchodní, vědecká čest, svoboda vyznání a náboženského cítění, pracovní síla, apod.)

Omezení všeobecných osobnostních práv

se svolením fyzické osoby (smluvní omezení)
na základě zákona

tzv. bezúplatné zákonné licence:

- ▼ zákonná úřední licence
- ▼ zákonná licence vědecká a umělecká
- ▼ zákonná licence zpravodajská (reportážní)

Použití (pořízení) těchto chráněných hodnot:

- ▼ nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby
- ▼ musí být vždy zaručena základní ochrana důstojné existence dotčené fyzické osoby

Prostředky ochrany všeobecných osobnostních práv

- ▼ Prostředky ochrany jsou zakotveny v nejrůznějších soukromoprávních i veřejnoprávních právních předpisech
- ▼ Člověk, jehož osobnost byla neoprávněným zásahem dotčena, se může domáhat, aby
 - bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby
 - byl odstraněn následek neoprávněného zásahu (§ 82 odst. 1),
 - bylo poskytnuto přiměřené zadostiučinění (satisfakce), a to za určitých okolností i v penězích (§ 2951 odst. 2).
- ▼ Práva na ochranu své osobnosti je oprávněn domáhat se v první řadě ten, jehož osobnost byla neoprávněným zásahem jiné osoby dotčena (§ 82 odst. 1). Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli osoba jemu blízká.

6 ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU

Odpovědnost nezletilého za protiprávní úkony

Nově podle nového občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb!!!

Odpovědnosti nezletilého za protiprávní úkony se věnuje ustanovení **§§ 2920-2922 NOZ**, které stanoví následující:

§ 2920

(1) Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.

(2) Nebyl-li nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

§ 2921

Společně a nerozdílně se škůdcem nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled.

Zákon vychází ze stanoviska, že nelze za škodu činit odpovědným toho, kdo buď pro nezletilost, nebo pro duševní poruchu není způsobilý k tomu, aby mohl posoudit následky svého jednání, nebo není schopen své jednání ovládat.

Při posuzování odpovědnosti za škodu způsobenou nezletilci je tedy třeba vycházet z toho, že u nezletilých není rozhodné žádné věkové vymezení v rámci věku od narození do 18 let.

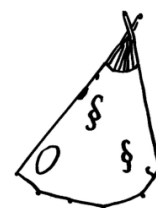

Nastane-li přitom situace, že nezletilý je schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky a současně ten, kdo nad ním vykonával, dohled své povinnosti zanedbal, odpovídají oba společně a nerozdílně.

- ▼ Osobami vykonávajícími dohled nad nezletilým jsou ve většině případů jeho zákonní zástupci, tedy nejčastěji rodiče, může se však jednat i o osoby právnické, jesle, školky, školy, léčebná zařízení nebo obecně osoby, jimž byl nezletilý v danou chvíli svěřen do péče.
- ▼ Z judikatury vedle toho vyplývá, že při uvažování o zanedbání povinností spojených s dohledem nad nezletilým je nutné zohlednit okolnosti týkající se osoby podléhající dohledu. Zejména pak jeho věk, povahové vlastnosti, obvyklé chování, druh, průběh a příznaky duševní choroby i konkrétní okolnosti vzniku škody.
- ▼ Odpovědnost rodičů přitom neznamená pouze dohled nad dítětem v danou konkrétní chvíli. Stejně tak jde i o celkový přístup rodičů k dosavadní výchově nezletilého, takové výchovné působení na dítě, aby závadné jevy v jeho chování byly odstraněny.
- ▼ Na základě výše uvedeného je tak možné učinit závěr, že jsou v zásadě možné tyto varianty řešení škodných událostí způsobených nezletilými.
 - Pokud je nezletilý schopný posoudit následky svého jednání a ovládnout jej, tedy rozumová i volní složka jako předpoklad pro vznik způsobilosti k protiprávním úkonům jsou naplněny, a osoba vykonávající dohled své povinnosti nezanedbala, za škodu odpovídá nezletilý sám.
 - Pokud by povinnosti zanedbala i osoba vykonávající dohled, odpovídali by oba společně a nerozdílně.
 - Za předpokladu nedostatku v rozumové či volní složce na straně nezletilého a zanedbání povinností osoby vykonávající dohled, odpovídá tato osoba sama.

Zamyšlení

Na kroužku praktických dovedností se vyrábí keramika na hrnčířském kruhu. Vedoucí Honza Lebeda děti poučí, jak se s ním správně pracuje a upozorní na případná rizika. Janička Zemanová, dvanáctiletá studentka gymnázia ...

- 1) ...aniž by chtěla, kruh převrhne a rozbije. Posuďte odpovědnostní vztah. Určete, kdo a v jaké míře bude odpovědný za škodu
.....
- 2) ...dnes dostala ve škole pětku a zlostí kruh zničí, když byl vedoucí venku na cigaretě. Určete, kdo a v jaké míře bude odpovědný za škodu
.....
- 3) ...dnes dostala ve škole pětku a zlostí kruh zničí, když se vedoucí věnoval její kamarádce. Kruh je vypůjčený z hrnčířské dílny. Po kom bude vlastník vymáhat náhradu škody a proč

7 OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Ústavní základy ochrany osobních údajů

Základním pramenem právní úpravy ochrany osobních údajů je zákon Listina základních práv a svobod, ve které je zakotveno i právo na ochranu osobních údajů. V čl. 7 Listina zakotvuje právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, v čl. 10 odst. 3 upravuje právo každého na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě a v čl. 13 stanoví, že nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon; stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Tato ustanovení jsou provedena občanským zákoníkem a zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, který mimo jiné definuje, co se rozumí osobním a citlivým údajem či jejich zpracováním (§ 4 zákona o ochraně osobních údajů), stejně jako vymezuje oprávnění subjektů údajů, tedy fyzických osob, ke kterým se osobní údaje vztahují (např. § 5, § 9, § 11 či § 21 zákona o ochraně osobních údajů).

Soukromí je souhrn takových skutečností, které jsou přístupné pouze těm, jimž je jejich původce zpřístupní.

Působnost zákona o ochraně osobních údajů

Zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci a fyzické a právnické osoby. Zákon se vztahuje na veškeré zpracování osobních údajů, tzn. na zpracovávání údajů automatizovaně či jinými prostředky.

Zákon se nevztahuje na zpracování osobních údajů, která provádějí fyzické osoby pro osobní potřebu. Jedná se o záležitosti týkající se zejména soukromého a rodinného života a nejsou určeny ke zveřejnění ani k podnikání (příkladem může být seznam různých výročí členů rodiny i širšího okruhu příbuzných).

Dále se zákon nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů za podmínky, že tyto nejsou dále zpracovány. Nahodilé je opakem systematického. O nahodilé zpracování jde v případě, kdy údaje nejsou tříděny, pokud k jejich shromažďování nedává podnět správce, ale přichází zvenčí (např. nahodilý dotaz klienta u advokáta)

Zákon na ochranu osobních údajů stanoví též **důležitou zásadu**, že zpracovávat osobní údaje lze pouze v souladu s **účelem**, k němuž byly shromážděny. Odchytky jsou možné jen v případech stanovených zvláštním zákonem nebo se souhlasem subjektu údajů. S tím je přímo spojena povinnost shromažďovat osobní údaje odpovídající stanovenému účelu a odpovídající rozsahu nezbytnému pro jeho naplnění. V podstatě se zakazuje sdružovat osobní údaje získané k rozdílným účelům.

Jinak řečeno, koncepce ochrany osobních údajů je založena na principu účelovosti. To znamená, že osobní údaje zpracovávat lze, avšak pouze za legitimním účelem. Dodržování tohoto principu má zabránit tomu, aby si kdokoli pořizoval kopie listin nebo jiných dokumentů – nosičů obsahujících osobní údaje takzvaně pro „svoji potřebu“, bez konkrétního, právními předpisy stanoveného účelu. Do koncepce ochrany osobních údajů náleží i povinnost správce uchovávat osobní údaje pouze po dobu nezbytnou k účelu jejich zpracování.

Výjimky jsou povoleny pouze pro statistické, vědecké nebo archivní účely. Prakticky to znamená, že v praxi je nutné stanovit interním opatřením likvidační lhůty.

Ochrana práv subjektu údajů

Pokud subjekt údajů zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem (zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování) může požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení a/nebo požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů.

Ochrana osobních údajů nezletilců

Nezletilí jsou pod zvláštní ochranou zákonů, a proto zpracování jejich osobních údajů je vždy rizikové. Dítě má právo na ochranu soukromí a rodič má povinnost o ně pečovat.

Z hlediska práva na ochranu lze nezletilé považovat minimálně za rovnocenné zletilým. Nezletilí jsou nositeli instrumentů ochrany osobních údajů (souhlas, právo na informaci s přihlédnutím k jejich vyspělosti, na námitku a na přístup), avšak jejich výkon za podmínek stanovených níže náleží jejich zákonným zástupcům (rodičům, opatrovníkům nebo poručníkům), protože nezletilí často nejsou s to plně posoudit své zájmy, např. u citlivých nebo identifikačních údajů.

K základním principům patří:

- 1) povinnost respektovat přednostní zájem nezletilého, což se promítá do přiměřenosti zpracování údajů ve vztahu k účelu,
- 2) povinnost chránit blaho nezletilého a pečovat o ně,
- 3) oprávnění nezletilého se rozšiřují podle stupně jeho vývoje, s čímž souvisí to, že zpracování osobních údajů musí být v korelaci s vývojem nezletilého a
- 4) oprávnění nezletilého být konzultován (slyšet jeho názor a vzít ho v úvahu), případně rozhodovat se sám, za dozoru zákonného zástupce.

Zamyšlení

Nezisková organizace DOBROTA, která se celoročně věnuje práci s dětmi, je oslovena společností KUPSITO s.r.o., orientovanou na prodej dětského spotřebního zboží, s tím, že by chtěla od DOBROTY kontaktní údaje na rodiče dětí, které se účastní jejích akcí a kroužků, aby mohla provést marketingový průzkum pro jejich nový výrobek.

- 1) Vztahuje se v této situaci na poskytování kontaktních údajů (adresa, telefon, email) zákon? Uveďte jaký a proč
.....
- 2) Může DOBROTA tyto údaje společnosti KUPSITO s.r.o. údaje poskytnout? Zdůvodněte
- 3) Ve vztahu správce osobních údajů (zde Dobrota) a subjektů (rodičů), kdo je nadán větší mírou práv a kdo povinností? Zdůvodněte

8 HMOTNÁ ODPOVĚDNOST

Mezi tento typ odpovědnosti patří především odpovědnost zaměstnance i zaměstnavatele za škodu. Odpovědnost za škodu je také nejdůležitějším druhem pracovněprávní odpovědnosti.

Dopadá na všechny případy, nejsou-li splněny konkrétní podmínky pro uplatnění odpovědnosti zvláštní.

Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu (jako majetkové újmy vyjádřitelné v penězích), kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkonů nebo v přímé souvislosti s ním. Není důležité, kde se to stalo, ale při jaké činnosti.

V této skutkové podstatě je možná i spoluodpovědnost poškozeného zaměstnavatele. Pokud byla škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, pak se odpovědnost zaměstnance poměrně omezí. Jestliže zaměstnavateli způsobil škodu více zaměstnanců, odpovídají jednotlivě podle míry svého zavinění (v pracovním právu se nevyskytuje solidární odpovědnost).

Odpovědnost zaměstnance za škodu je založena na subjektivním principu, jde o odpovědnost za zavinění. Zaměstnanec nikdy neodpovídá za škodu, kterou nezavinil. Zavinění se může v této skutkové podstatě objevit jak ve formě úmyslu, tak i ve formě nedbalosti, důsledky se potom projeví v rozsahu náhrady škody. U obecné odpovědnosti je prokazuje zaměstnavatel (důkazní břemeno).

Zásadně se hradí

- ▼ škoda skutečná, tj. to, oč se zmenšila existující hodnota majetku poškozeného.
- ▼ Za určitých zákonem stanovených okolností je možné požadovat i náhradu jiné škody (ušlého zisku), tj. toho, oč se nezvětšil majetek poškozeného v důsledku škodné události, ačkoliv by k tomu za normálních okolností došlo.
- ▼ Při způsobení škody z nedbalosti je rozsah náhrady škody omezen škodou skutečnou, maximálně však 4.5 násobkem průměrného měsíčního výdělku (§ 257 odst. 2 ZP). Toto omezení průměrného měsíčního výdělku neplatí, jestliže škoda byla způsobena úmyslně nebo v opilosti, kterou si zaměstnanec sám přivodil, nebo po zneužití jiných omamných prostředků. Při úmyslném způsobení škody může zaměstnavatel požadovat i náhradu jiné škody (§ 257 odst. 2 a 3 ZP).

Ve všech případech, kdy zaměstnanec při výkonu práce nebo v přímé souvislosti s ním způsobil škodu nejen zaměstnavateli, u něhož je v pracovním poměru, nýbrž i **třetím osobám** nebo cizí právnické osobě, je nutno jeho odpovědnost za ni posuzovat podle pracovněprávních předpisů. Znamená to tedy, že škoda v takové souvislosti způsobená cizí právnické nebo fyzické osobě může být uplatňována pouze vůči zaměstnavateli, u kterého je škůdce v pracovním poměru, a ten uplatňuje náhradu škody podle pracovněprávních předpisů vůči zaměstnanci teprve poté, když mu škoda vznikne tím, že musel nahradit škodu jiné právnické či fyzické osobě, kterým ji způsobil jeho zaměstnanec.

9 SVĚŘENÉ PŘEDMĚTY

Odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů

§ 255–256 zákoníku práce (ZP)

Patří mezi zvláštní odpovědnosti. Je zde použita presumpce viny s možností vyvinění se zaměstnance. Zaměstnanec odpovídá za předměty, které mu zaměstnavatel svěřil na základě písemného potvrzení.

Zaměstnanec má povinnost používat tyto svěřené hodnoty k vykonávání svěřených prací, řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před ztrátou.

Předmětem mohou být jen předměty individuálně určené, které má zaměstnanec ve své osobní péči. Pokud hodnota těchto předmětů převyšuje 50 tisíc korun, může být tato odpovědnost založena pouze písemnou dohodou o odpovědnosti (18 let).

Poškozený zaměstnavatel je povinen prokázat, že zaměstnanec převzal předmět na základě písemného potvrzení a že vznikla škoda ve formě ztráty tohoto předmětu. Zaměstnanec se může vyvinít, prokáže-li, že ztráta vznikla bez jeho zavinění.

Dohoda zaniká skončením pracovního poměru nebo odstoupením (proto, že zaměstnavatel neposkytl podmínky k zajištění ochrany svěřených předmětů).

Pokud by tato dohoda nebyla uzavřena a došlo by ke ztrátě svěřených předmětů, pak bude odpovídat zaměstnanec maximálně do výše 4,5 násobku průměrného měsíčního výdělku.

Za podmínek stanovených v § 256/1 ZP lze od dohody písemně odstoupit.

10 POJIŠTĚNÍ

Účel pojištění

Účelem pojištění je zabezpečit fyzickou nebo právnickou osobu pro případ nahodilých událostí tím, že je jim poskytováno právo na výplatu peněžních prostředků k úhradě potřeb, které v důsledku takových událostí vznikají

Nahodilá událost

Za nahodilou událost se považuje každá událost, o níž účastníci pojištění důvodně předpokládají, že může nastat, nevědí však v době sjednání pojištění, že se tak stane, popřípadě zda se tak vůbec stane (např. povodeň, úraz, havárie motorového vozidla)

Účastníci právního vztahu

Pojistník – osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu.

Pojištěný – osoba, na jejíž život, zdraví, majetek, odpovědnost za škodu nebo jiné hodnoty pojistného zájmu se soukromé pojištění vztahuje.

Pojistitel – právnická osoba, která je oprávněna provozovat pojišťovací činnost podle zvláštního zákona (zákon č.363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů.

Oprávněná osoba – osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění.

Obmyšlený – osoba určená pojistníkem v pojistné smlouvě, které vznikne právo na pojistné plnění v případě smrti pojištěného.

Základním právním pramenem je **zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě**.

Dvě základní formy pojištění (v závislosti na rozsahu pojistného plnění)

Pojištění škodové

Účelem škodového pojištění je náhrada škody vzniklé v důsledku pojistné události.

Pojištění obnosové

Účel obnosového pojištění je založen na získání obnosu, tj. dohodnuté finanční částky v důsledku pojistné události ve výši, která není závislá na vzniku nebo rozsahu škody.

Dva tradiční druhy pojištění dle předmětu

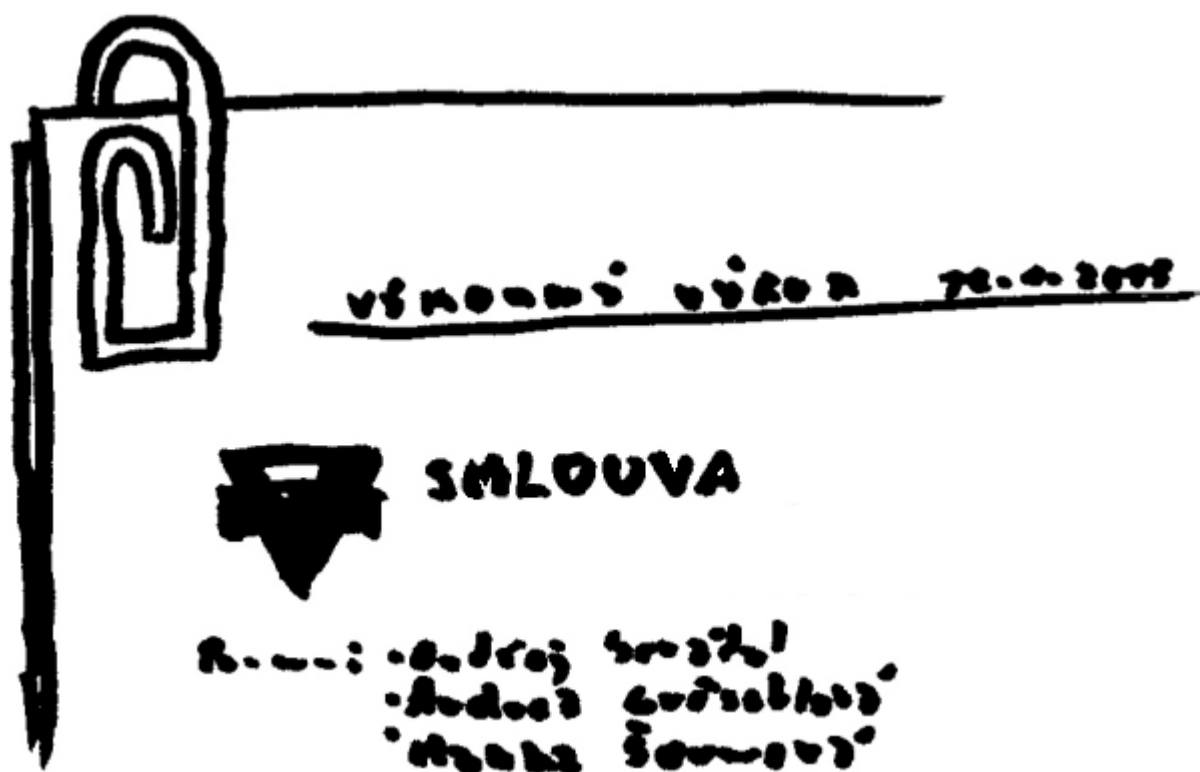
Pojištění věci a jiného majetku

Pojištění osob

Pojistná smlouva

Pojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.

Pojistná smlouva musí mít **písemnou formu**.

Pojistná smlouva obsahuje vždy:

- ▼ určení pojistitele a pojistníka
- ▼ určení oprávněné osoby
- ▼ určení, zda se jedná o pojištění škodové nebo obnosové
- ▼ vymezení pojistného nebezpečí a pojistné události
- ▼ výši pojistného, jeho splatnost a údaj o tom, zda se jedná o pojistné běžné nebo jednorázové
- ▼ vymezení pojistné doby a doby, na kterou byla pojistná smlouva uzavřena
- ▼ způsob, jakým se oprávněná osoba na těchto výnosech bude podílet (bylo-li to dohodnuto v případě pojištění osob)

Pojistné podmínky

Součástí pojistné smlouvy jsou pojistné podmínky. Pojistné podmínky vydané pojistitelem obsahují zejména vymezení podmínek vzniku, trvání a zániku pojištění, vymezení pojistné

události, stanovení podmínek, za kterých nevzniká pojistiteli povinnost poskytnout pojistné plnění (výluky z pojištění), způsob určení rozsahu pojistného plnění a jeho splatnost.

Promlčení

Právo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za **3 roky**, a jedná-li se o **životní pojištění**, promlčí se právo na plnění z pojištění za **10 let**; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události. Tato promlčecí doba se vztahuje i na případy, kdy poškozenému vznikl přímý nárok na pojistné plnění vůči pojistiteli, nebo v případě, kdy pojištěný žádá na pojistiteli úhradu částky, kterou poskytl poškozenému jako náhradu škody, za kterou poškozenému odpovídá.

Spolky

Spolky mohou uzavírat pojistné smlouvy, které zahrnují celou řadu různých druhů pojištění – majetku (movitého či nemovitého), pro případ úrazu (tedy pojištění zdraví či života) či odpovědnosti za škody.

Česká rada dětí a mládeže (ČRD) má uzavřeny dvě pojistné smlouvy a to²:

- ▼ Pojistnou smlouvu, jejímž předmětem je **úrazové pojištění** – podle této smlouvy jsou pojištěni nejen všichni účastníci sdružení, které je členem ČRD, ale všichni aktivní účastníci akce bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou členy sdružení. Pojistná událost se ale samozřejmě musí stát na akci, která je spolkem pořádána. V rámci pojistného plnění pojišťovna poskytuje tzv. denní odškodné za každý den léčení, dále jednorázové odškodné pro případ trvalých následků úrazu odstupňované podle stupně postižení a odškodné pro případ smrti.
- ▼ Pojistnou smlouvu, jejímž předmětem je **pojištění odpovědnosti za škodu** – jedná se o pojištění, kdy za nás pojišťovna uhradí škodu, kterou bychom byli povinni z titulu své odpovědnosti uhradit sami. Podle smlouvy jsou pojištěni vedoucí dětského oddílu, vedoucí organizační jednotky (jednotky s právní subjektivitou) a vedoucí táborů. Další osoby starší patnácti let se mohou nechat připojistit prostřednictvím svého občanského sdružení.

2 Podrobnější info a metodika k pojištění dostupná na stránkách ČRD:
<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062504>

Kapitola 2: Ochrana přírody, lesní zákon

11 Ochrana přírody

Problematika ochrany přírody v zákonech

Problematiku ochrany přírody upravuje zejména zákon č.114/1992 Sb. (o ochraně přírody a krajiny), ve znění pozdějších předpisů, který například vymezuje kategorie zvláště chráněných území a stanovuje jak se v nich chovat, dále pak 17/1992 Sb. (o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů).

Obecná pravidla

K obecným pravidlům, která platí pro národní parky, chráněné krajinné oblasti a přírodní rezervace patří zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo vymezená území, zákaz vstupů mimo vyhrazené cesty, zákaz vjezdu s motorovými vozidly mimo silnice a místní komunikace, zákaz zneškodňování odpadků.

Pořadat hromadné akce je zde možné pouze se souhlasem odboru ochrany životního prostředí příslušného městského nebo krajského úřadu. Všechny tyto kategorie zvláště chráněných území musí být viditelně označeny a základní pravidla chování jsou v nich vymezena v návštěvních řádech. K pořádání táborů ve zvláště chráněných územích je třeba kromě souhlasu vlastníka pozemku a jiných orgánů i souhlasu odboru ochrany životního prostředí, který může stanovit omezující podmínky. Povolení je zpravidla nezbytné i pro kácení stromů.

Na ochranu životního prostředí pamatuje i trestní zákon. Trestné činy proti životnímu prostředí lze spáchat jak úmyslně, tak nedbalostně. Méně závažný zásah do životního prostředí může být kvalifikován jako přestupek, za který lze uložit pokutu, ale i jiné sankce. Seznam chráněných živočichů a rostlin nalezneme v prováděcích předpisech k zákonu č. 114/1992 Sb.

12 Lesní zákon

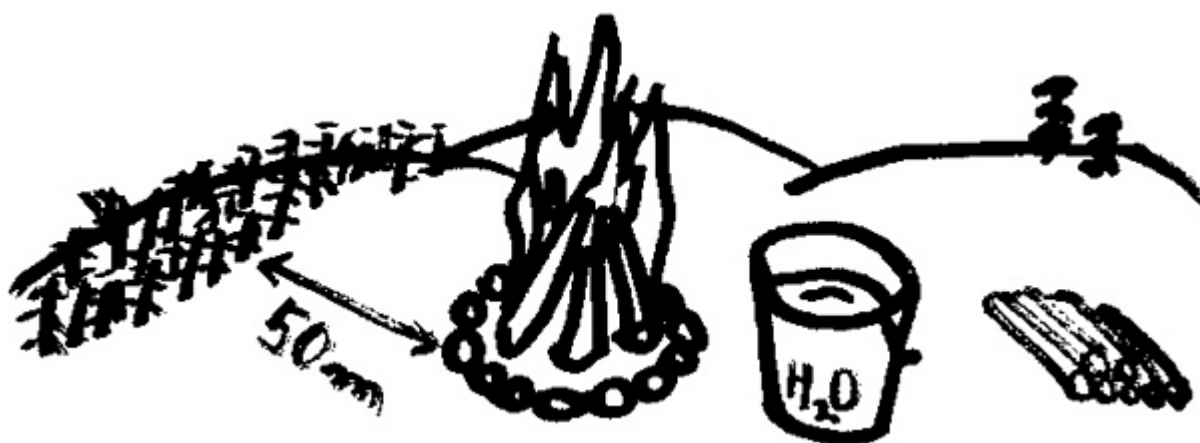
Vstup do lesa upravuje zákon č. 289/1995 Sb. Platný lesní zákon ve svém § 19 zakotvil institut tzv. obecného užívání lesa. Každý může na své nebezpečí do lesa volně vstupovat, volně se v něm pohybovat a sbírat pro svoji potřebu lesní plody a volně položenou klest.

Z práva obecného užívání lesů vyplývá další důležitý poznatek, totiž že vlastník lesa (ať jím je obec, stát nebo soukromník) nemůže les oplotit a vstup do něj zakázat, takže cedule typu „soukromý pozemek“ nebo „nevstupovat“ jsou bezpředmětné. Výjimkou je pouze případ, kdy orgán státní správy lesů z důvodu ochrany veřejného zájmu vstup do lesa omezí nebo zakáže, např. v období zvýšeného výskytu vztekliny, nebezpečí požáru apod. Prostor, ve kterém toto omezení platí, však musí být viditelně označen a musí být zřejmé, který orgán a z jakého důvodu tento zákaz či omezení vydal. Zákaz lesů platí také v lesích vojenských, v ochranných vodárenských pásmech apod.

Jiná je však situace, pokud bychom chtěli v lese pořadat např. sportovní hry, závody apod., neboť takovéto činnosti pod pojem *běžné užívání lesa* zařadit nelze. V tomto případě je třeba mít souhlas orgánu státní správy lesů, tedy odboru příslušného úřadu obce s rozšířenou působností, příp. odboru krajského úřadu.

V lesích je zakázáno (§ 20, odst. 1):

- a) rušit klid a ticho,
- b) provádět terénní úpravy, narušovat půdní kryt, budovat chodníky, stavět oplocení a jiné objekty,
- c) vyzvedávat semenáčky a sazenice stromů a keřů lesních dřevin,
- d) těžit stromy a keře nebo je poškozovat,
- e) sbírat semena lesních dřevin, jmelí a ochmet,
- f) sbírat lesní plody způsobem, který poškozuje les,
- g) jezdit a stát s motorovými vozidly,
- h) vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu,
- i) vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví,
- j) mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních,
- k) kouřit, rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa,
- l) odhazovat hořící nebo doutnající předměty,
- m) narušovat vodní režim a hrabat stelivo,
- n) pást dobytek, umožňovat výběh hospodářským zvířatům a průhon dobytka lesními porosty,
- o) znečišťovat les odpady a odpadky.

Rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně je zakázáno také do vzdálenosti 50 m od okraje lesa.

Zákazy uvedené v § 20, v odstavci 1 písm. l) až o) se vztahují i na vlastníka lesa, nájemce lesa nebo toho, kdo užívá les z jiného právního důvodu.

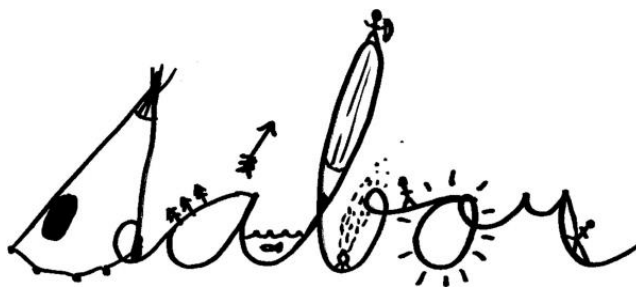
Vlastník lesa může povolit výjimku ze zákazů uvedených v odstavci 1 písm. a) až k). Pokud by touto výjimkou byla porušena práva jiných vlastníků lesů, rozhodne na návrh vlastníka lesa orgán státní správy lesů.

Organizované nebo hromadné sportovní akce lze v lese konat na základě oznámení orgánu státní správy lesů. V oznámení, které musí být předloženo nejméně 30 dnů před dnem konání této akce, pořadatel uvede místo a termín konání této akce, předpokládaný počet účastníků, způsob zajištění a souhlas vlastníka lesa. Orgán státní správy lesů může do 15 dnů ode dne doručení oznámení stanovit doplňující podmínky. Ustanovení odstavce 1 písm. g) a j) a odstavce 4 nejsou dotčena.

Pokud nejde o lesní pozemky § 63 zák. č. 114/1992 Sb. v platném znění stanovuje, že každý má právo na volný průchod přes pozemky, které jsou ve vlastnictví obce, státu nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví a nezasahuje do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Toto se však nevztahuje na stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice a chmelnice a pozemky určené k faremnímu chovu zvířat.

Rovněž právo volného průchodu na cizí pozemky neplatí v případě, že pozemek je ve vlastnictví soukromníka, tedy fyzické osoby, za předpokladu, že jej nepronajal státu, obci či právnické osobě. To, o jaký pozemek jde, zjistíme v případě pochybností na příslušném obecním úřadě, a to, kdo je vlastníkem pozemku, zjistíme na katastrálním úřadě z výpisu katastru nemovitostí. (Tip: nahlížet do katastru nemovitostí lze i online.)

Bez ohledu na to, o jaký druh pozemku jde a kdo je jeho vlastníkem, však můžeme přes pozemek volně projít v případě, že přes něj vede veřejná komunikace nebo turistická značení cesta. Obdobně jako u lesů, i u ostatních pozemků může být vstup omezen či zakázán v případě, že na pozemku je zřízeno vodovodní ochranné pásmo, vojenské pásmo atd.

Zdroje

Občanský zákoník (NOZ)

Zákoník práce (ZP)

Ústava ČR

Listina základních práv a svobod (LZPS)

Komentáře k OZ, ZP, Ústavě, LZPS

Nový občanský zákoník. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

Jan Dvořák, Jiří Švestka, Michaela Zuklínová a kolektiv, *Občanské právo hmotné. Díl první. Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013

FISCHER, René; HÁJKOVÁ Alena. *Paragrafy vedoucího dětského kolektivu*. Brno: Computer Press, 2010.

ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2009.

BĚLECKÝ, Miroslav. *Bezpečnost a hygiena práce 2012/2. Ochrana osobních údajů a BOZP*. BusinessInfo.cz, oficiální portál pro podnikání a export.

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/>

Iuridictum. Encyklopedie o právu.

Dostupné z: http://iuridictum.pecina.cz/w/Hlavn%C3%AD_strana

LOJKOVÁ, Jana. *Ochrana práv dítěte: filosoficko-právní analýza problému*. (disertační práce). MU, 2012

ZVONOVEC, Vít; NONNEMANN, František. *Jurisprudence 2008, číslo 8. Ochrana osobních údajů nezletilců*.

